

**Fair
Trade**
ADVOCACY OFFICE

Postulaty Ruchu Sprawiedliwego Handlu dla Parlamentu (kadencja 2024-2029)

W kadencji 2024-2029 Parlament Europejski musi przyczynić się do kierowania UE w czasach, które będą trudne pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Ruch Sprawiedliwego Handlu oczekuje, że UE podejmie konkretne środki w celu wspierania globalnej, sprawiedliwej transformacji sprzyjającej interesom ludzi i planety oraz ustanawiającej sprawiedliwość jako warunek wszystkich stosunków handlowych.

Europejski Zielony Ład został początkowo przyjęty jako przełomowe ramy polityczne, jednak obecnie mamy wystarczającą perspektywę, aby ocenić jego sukcesy i ograniczenia oraz sformułować zalecenia polityczne, które przekształcą tę inicjatywę w bardziej ambitny i skuteczny Globalny Zielony Ład. Obecne ramy Europejskiego Zielonego Ładu nadal w dużej mierze opierają się na dotychczasowym modelu postępowania, powodując w ten sposób negatywne skutki dla partnerów z globalnego Południa, których poglądy i interesy nie zostały w wystarczającym stopniu uwzględnione w projektowaniu i wdrażaniu polityk dla UE. Globalny Zielony Ład może wykorzystać pozytywny wpływ i dobre praktyki Ruchu Sprawiedliwego Handlu do wspierania wspólnych międzynarodowych wysiłków na rzecz globalnego zrównoważonego rozwoju.

W niniejszym dokumencie zaproponowano szereg propozycji politycznych. Ruch Sprawiedliwego Handlu i obywatele w całej UE oczekują, że kandydaci w wyborach do UE w 2024 r. i nowa Komisja Europejska zobowiążą się do wdrożenia tych propozycji, jeśli zostaną wybrani.

1. Wzór umowy o „sprawiedliwym” handlu

Podejście UE do wzorów umów handlowych ewoluuje tak, aby zrównoważony rozwój był w równym stopniu osiągany przez obie strony poprzez konkretne, transformacyjne zmiany. Będzie to oznaczać rezygnację z modelu opartego na eksploatacji, który ma na celu zieloną transformację UE kosztem zubożenia krajów partnerskich. Takie podejście hamuje bowiem możliwość globalnej, sprawiedliwej transformacji.

Oczekujemy, że w kadencji 2024-2029 UE:

- w skuteczny sposób wdroży zasady dotyczące **handlu i zrównoważonego rozwoju (HZR)** poprzez wiążące plany działania dla poszczególnych krajów dla obu stron w nowych umowach handlowych, które zostaną podpisane, oraz w istniejących umowach, które zaczną uwzględniać to podejście. KE będzie dołączała szczegółowe roczne sprawozdania z wdrażania rozdziałów dotyczących HZR, obejmujące zobowiązanie do promowania systemów sprawiedliwego handlu jak i ocenę zakresu, w jakim umowa przyczynia się do tego. Biorąc pod uwagę wspólne, ale zróżnicowane zobowiązania jak i możliwości, UE uwzględni w rozdziałach dotyczących HZR zapewnienie wsparcia finansowego i technicznego dla krajów partnerskich w celu spełnienia wymogów HZR.
- zapewni silny demokratyczny udział w całym procesie tworzenia umów o wolnym handlu, od opracowywania zasad po ocenę skutków regulacji oraz udostępni istniejące umowy o wolnym handlu do wglądu.
- w ramach **oceny wpływu** umów handlowych zminimalizuje niezamierzone negatywne skutki i zmaksymalizuje możliwości oferowane przez te ostatnie, oceni i złagodzi oczekiwany i rzeczywisty wpływ na zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy i środowiskowy, z naciskiem na następujące trzy zmienne:
 - **małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), a w szczególności te, które działają z misją i wdrażają alternatywne modele biznesowe**, ponieważ tworzą wysokiej jakości miejsca pracy oraz pomagają budować i utrzymywać odporne gospodarki krajowe, co skutkuje pozytywnymi efektami zewnętrznymi, które przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki UE;
 - **drobnych producentów rolnych i rzemieślników**, na których źródła utrzymania często negatywnie wpływają umowy handlowe. Ma to na celu zwiększenie ich zdolności do przystosowania się do zmian klimatycznych, skorzystanie z możliwości zielonej transformacji i łatwiejsze dostosowanie się do wymogów środowiskowych UE i wymogów wynikających z HZR;
 - wpływ na **zrównoważony rozwój systemów żywnościowych, bezpieczeństwo żywnościowe** i suwerenność żywnościową na poziomie lokalnym, krajowym i regionalnym.

2. Polityka handlowa UE i środki związane z handlem jako czynniki umożliwiające globalną, sprawiedliwą i ekologiczną transformację

Polityka i środki handlowe UE, w tym te wykraczające poza podpisanie umów handlowych, mają

daleko idące konsekwencje dla niezbędnej zielonej transformacji. To samo dotyczy wielu inicjatyw rynku wewnętrznego, które mają głęboki wpływ na unijne MŚP, ale także na partnerów handlowych poza granicami UE. W kadencji 2024-2029 unijni decydenci muszą zapewnić, że każda z tych polityk handlowych lub związanych z handlem umożliwia globalną sprawiedliwą i ekologiczną transformację poprzez:

- Wdrożenie nowej **polityki handlowej UE, która zawiera rozdział dotyczący sprawiedliwego handlu**, poprzez poprawę strategii „Handel dla wszystkich” z 2015 r. Rozdział ten musi zawierać zobowiązania:
 - do oceny przez Dyрекcyję Generalną ds. Handlu, w jakim stopniu każda z inicjatyw KE promuje lub utrudnia rozwój sprawiedliwego handlu;
 - do poinstruowania **delegacji unijnych** we współpracy z Wysokim Przedstawicielem, aby promowały systemy sprawiedliwego handlu wśród drobnych producentów w państwach trzecich oraz lokalne modele biznesowe działające z misją, w oparciu o istniejące najlepsze praktyki;
 - do utworzenia systemu **gromadzenia danych rynkowych** nt. sprawiedliwego handlu, a także do publikowania regularnych raportów nt. swoich ustaleń;
 - do opracowania i finansowania działań **uświadamiających** w UE i na arenie międzynarodowej;
 - do **corocznego publikowania informacji nt. postępów** w każdym z działań Rozdziału i dokonywania ich przeglądu na forum otwartym dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
- Wprowadzenie przepisów zakazujących **nieuczciwych praktyk handlowych w sektorze tekstylnym** (zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 1 czerwca 2023 r. w sprawie strategii UE na rzecz wyrobów włókienniczych produkowanych w sposób zrównoważony i w obiegu zamkniętym (2022/2171(INI)). Przepisy te powinny oceniać, które praktyki są najbardziej szkodliwe dla podmiotów o najsłabszej pozycji w łańcuchu dostaw (w szczególności dla pracowników i dla MŚP) i ich zakazywać. Wspomniana inicjatywa może czerpać inspirację i wnioski z wdrażania dyrektywy (UE) 2019/633 w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych.
- Wydanie komunikatu w sprawie uruchomienia wsparcia do wdrażania **praktyk agroekologicznych w systemach żywnościowych UE oraz w transnarodowych systemach żywnościowych związanych z UE**.
- W kontekście przeglądu dyrektywy (UE) 2019/633 w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w **łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych**, doprecyzowanie zakresu stosowania jej wobec producentów i dostawców spoza UE oraz włączenie do wykazu zakazanych praktyk **zakazu kupowania poniżej kosztów zrównoważonej produkcji**. Ponadto UE powinna **usprawnić wdrażanie dyrektywy na poziomie globalnym**, zapewniając podmiotom, na które dyrektywa ma wpływ, informacje i możliwości składania skarg.

- Przegląd **dyrektywy UE w sprawie zamówień publicznych** w celu uwzględnienia minimalnego obowiązkowego kryterium dla zrównoważonych zamówień publicznych, w tym kryterium dotyczącego sprawiedliwego handlu; oraz uwzględnienie obowiązkowych wymogów w zakresie należytej staranności w przypadku nabywców publicznych.
- Wspieranie systemów sprawiedliwego handlu i biznesów działających z misją poprzez ułatwianie im **dostępu do rynków** oraz **zrównoważenie ich konkurencyjności cenowej** poprzez nagradzanie ich **pozytywnych efektów zewnętrznych** i sprawienie, że modele biznesowe oparte na wyzysku zinternalizują koszty swych negatywnych efektów zewnętrznych; oraz poprzez dostarczanie zachęt konsumentom i partnerom (np. poprzez zachęcanie państw członkowskich do modulowania podatku VAT; inwestowanie w promocję tych modeli i koordynowanie działań wspierających je na poziomie regionalnym, unijnym i krajowym; promowanie najlepszych praktyk itp.)
- **zaprzestanie zagrażania zewnętrznym rynkom rolnym** poprzez politykę rolną i handlową UE, w szczególności poprzez przekierowanie Wspólnej Polityki Rolnej w celu wsparcia transformacji agroekologicznej.

3. Sprawiedliwy dostęp do narzędzi finansowania łagodzenia skutków zmian klimatu i przystosowywania się do nich oraz finansowania naprawy strat i szkód, które z nich wynikają.

Ambitne i przejrzyste działania UE na rzecz klimatu są pierwszym krokiem do rozwiązania problemu naszej wspólnej odpowiedzialności za kryzys klimatyczny. Równolegle zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych, do rozwoju pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz do rozbudowy odnawialnych źródeł energii i do dawania przykładu, jak przyspieszyć wycofywanie się z paliw kopalnych w okresie transformacji, jak uzgodniono na konferencji ONZ w sprawie zmian klimatu COP28 w Dubaju, UE musi odgrywać wiodącą rolę w usuwaniu obecnych barier, które uniemożliwiają drobnym rolnikom i społecznościom lokalnym dostęp do finansowania celów klimatycznych i czerpanie z niego korzyści, poprzez:

- **Zwiększenie finansowania na rzecz adaptacji** i zwrócenie większej uwagi na powiązania między adaptacją a łagodzeniem skutków oraz na związane z tym dodatkowe korzyści. Co najmniej 50% całego finansowania klimatycznego powinno być przeznaczone na rzecz adaptacji do zmian klimatu, oprócz przeznaczenia dodatkowych funduszy na pokrycie strat i szkód.
- Przeznaczenie zasobów UE na finansowanie powstającego **funduszu strat i szkód związanych z kryzysem klimatycznym**. Fundusz ten nie powinien pokrywać się z funduszami pomocy humanitarnej. Fundusz strat i szkód musi:
 - być dostępny nie tylko dla państw, ale także dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz musi uwzględniać rolę, potencjał i potrzeby lokalnych spółdzielni, MŚP i ich stowarzyszeń;
 - ustanawiać zdecentralizowane komisje przyznające finansowanie, które będą mogły sprawdzać wnioski pod kątem ich wiarygodności w oparciu o lokalną wiedzę i w sposób bezstronny;
 - przygotować terminy wypłat dla poszczególnych wniosków i wprowadzić

odpowiednio rozłożone w czasie obowiązki sprawozdawcze i wymogi dotyczące wniosków;

- kontrolować i żądać okazania dokumentacji dopiero po dokonaniu płatności i wstępnym naprawieniu szkód;
 - przydzielać nowe środki finansowe bez zmniejszania budżetów przeznaczonych na fundusze przystosowania się do zmiany klimatu.
- Opracowanie **produktów i usług finansowych dostosowanych** do potrzeb drobnych rolników w sposób wykorzystujący lokalną wiedzę i doświadczenie.
 - Ukierunkowanie na organizacje rolnicze jako **bezpośrednich odbiorców** dotacji (np. w części dotacyjnej Zielonego Funduszu Klimatycznego).
 - Finansowanie programów zapewniających **szkolenia i pomoc techniczną** w celu wsparcia wprowadzania agroekologii, praktyk odpornych na zmiany klimatu i/lub technologii (np. systemy monitorowania pogody, technologie energii odnawialnej, szkolenia w zakresie zrównoważonych praktyk zarządzania gruntami).
 - **Konsultacje z lokalnymi społecznościami** w celu upewnienia się, że narzędzia finansowania nie będą miały na nie negatywnego wpływu. Oznacza to, że UE musi przejść na **model decyzyjny**, który daje przestrzeń lokalnym podmiotom, w tym lokalnym organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, w projektowaniu, ustalaniu priorytetów, wdrażaniu i monitorowaniu skutecznych narzędzi finansowania klimatu, które odzwierciedlają potrzeby regionalne i/lub sektorowe.

4. Integracyjne i skuteczne wdrażanie nowych przepisów UE dotyczących łańcucha dostaw poprzez przestrzeganie zasady spójności polityki na rzecz rozwoju

W kadencji 2024-29 UE stanie przed ogromnym wyzwaniem, jakim jest wywiązanie się ze zobowiązań i obowiązków prawnych wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu. Aby ułatwić ten proces, UE powinna zwiększyć skalę tej inicjatywy do prawdziwie **globalnego** Zielonego Ładu, aby przyczynić się do sprawiedliwej transformacji na całym świecie. Oznacza to m.in. wypełnienie obowiązku zapisanego w traktatach UE, polegającego na ustanowieniu zasady spójności polityki na rzecz rozwoju w całym zestawie polityk. Projektując każdą inicjatywę o wyraźnym lub pośrednim wymiarze globalnym, UE musi wziąć pod uwagę potrzeby i potencjalny wkład podmiotów globalnych, na które wpływ będzie miała ta inicjatywa, w szczególności drobnych rolników, spółdzielni rolniczych, lokalnych MŚP, rzemieślników i pracowników ich społeczności.

- UE musi przyspieszyć opracowywanie **sposobów wsparcia** dla każdego ze swoich instrumentów legislacyjnych o zasięgu globalnym, a także solidnych **partnerstw z krajami producentkimi**, w szczególności w odniesieniu do wdrażania **rozporządzenia UE w sprawie produktów niepowodujących wylesiania, dyrektywy w sprawie należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (CSDDD)**, a także **rozporządzenia w sprawie pracy przymusowej**.

Podczas następnej kadencji UE musi zintensyfikować swoje wysiłki, aby zająć się wpływem, jaki unijny model konsumpcji i produkcji wywiera poza jej granicami, poprzez:

- Zapewnienie spójnych i przemyślanych **ocen skutków ex-ante** przed przyjęciem jakichkolwiek nowych przepisów UE, zwracając szczególną uwagę na potencjalne luki w zgodności i wyzwania, przed którymi mogą stanąć drobni producenci rolni, lokalne MŚP, spółdzielnie rolnicze, rzemieślnicy i pracownicy oraz społeczności lokalne, aby spełnić nowe wymogi UE.
- Wdrożenie **kompleksowej strategii promującej dochody i płace wystarczające na utrzymanie**. Poprzez tę strategię, jej kierunki działania i system sprawozdawczości, UE będzie systematycznie oceniać i informować o tym, w jaki sposób każda z jej polityk przyczynia się do osiągnięcia tego celu.
- Uwzględnienie w przyszłych inicjatywach legislacyjnych celu, jakim jest zajęcie się efektami zewnętrznymi unijnych modeli konsumpcji i produkcji, na przykład zakresu, w jakim **nieuczciwe praktyki zakupowe**, w tym **wyjątkowo niskie ceny surowców, ubóstwo, nierówny podział globalnej wartości rynkowej towarów** oraz **brak dochodów i płac wystarczających na utrzymanie**, są **podstawową przyczyną problemów politycznych**, którymi UE próbuje się zająć, oraz odpowiednie kształtowanie zobowiązań prawnych w oparciu o koncepcję wspólnej odpowiedzialności.
- Uwzględnienie w przyszłych inicjatywach ustawodawczych, mających na celu poprawę standardów społecznych lub środowiskowych, środków, **które zmuszają przedsiębiorstwa z UE do przyjęcia sprawiedliwej części kosztów zgodności i środków łagodzących** oraz uniemożliwianie „**unikanie odpowiedzialności poprzez wycofywanie się**”.